

УДК 336

*Доц. Н.Б. Ярошевич, канд. екон. наук; студ. А.В. Мазур;
студ. М.Р. Мокринська – НУ "Львівська політехніка"*

ФІНАНСОВА РОБОТА НА ПІДПРИЄМСТВАХ: СПІВВІДНОШЕННЯ ПОСАДОВИХ ОBOB'ЯЗКІВ ПРАЦІВНИКІВ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРА ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто поняття фінансової роботи на підприємстві, її напрямки та функції, які виконує фінансовий відділ. Розглянуто проблематику співвідношення посадових обов'язків між бухгалтером і фінансистом. Запропоновано певні шляхи вирішення поставленої задачі.

Ключові слова: фінансова робота, фінансист, бухгалтер.

*Assoc. prof. N.B. Yaroshevych; stud. A.V. Mazur;
stud. M.R. Mokrynska – NU "L'vivs'ka Politekhnik"*

Financial activity at the enterprises: description of the employees duties of the financial sector at the enterprise

The article deals with the notion at the financial activity at the enterprise, its directions and functions, performed by the financial department. The description of the relation between duties at accountant and financier is given. The ways of solving problems are offered.

Keywords: financial activity, accountant, financier.

Виходячи з визначення, що фінанси підприємств це – сукупність економічних відносин, пов'язаних з формуванням і використанням грошових доходів і нагромаджень підприємств, а також контролем за формуванням, розподілом і використанням цих доходів і нагромаджень [6]. До фінансового сектора підприємства можна віднести підрозділи бухгалтерії, планово-економічного відділу, відділу праці і зарплати, відділу калькуляції продукції, фінансової служби тощо. Перелічені вище структурні підрозділи мають безпосереднє відношення до фінансів підприємств, до яких належать відносини між підприємством і бюджетом, із усіх видів платежів до бюджету; підприємством і позабюджетними фондами як щодо внесків всіх видів відрхувань і платежів до них, так і фінансування з них; підприємством і банками з приводу одержання і повернення кредитів, а також сплати процентів за ними; підприємством і його постачальниками та споживачами з приводу виконання господарських договорів і зобов'язань; підприємством і його засновниками з приводу формування статутного фонду; підприємством і страховими організаціями щодо формування і використання страхових фондів; усередині підприємства (з приводу розподілу прибутку; фонду оплати праці; коштів на формування основних та обігових засобів); підприємством і різними організаціями з приводу інвестування коштів в акції та облігації і отримання дивідендів, відсотків за ними; підприємством і державою в процесі здійснення програми приватизації.

Фінансова робота складається з процедур різного рівня складності та відповідальності. Перший рівень – прийняття фінансових рішень за перспективами розвитку підприємства і поточній діяльності; залучення джерел інвестування та їх використання; проведення фінансової політики. Другий рі-

вень – здійснення фінансових розрахунків; оформлення фінансових документів; складання фінансової звітності тощо. Розглянемо декілька визначень фінансової роботи, які представлені у табл. 1.

Табл. 1. Поняття фінансової роботи на підприємстві у вітчизняній літературі

Автор	Визначення	Джерело
1. Кірейцев ГГ.	Фінансова робота – це робота, яка організовується самостійним структурним підрозділом (фінансовим відділом), який виконує визначені функції в системі управління підприємством.	Ст.37-38 Фінансовий менеджмент.: Навч. пос. – К.: ЦУЛ, 2002. – 496 с.
2. Поддєрьогін А.М.	Це система використання різних форм і методів для фінансового забезпечення функціонування підприємства та досягнення ними поставлених цілей, тобто це та практична фінансова робота, що забезпечує життєдіяльність підприємства, поліпшення її результатів.	Ст. 15-16 Фінансова робота підприємства: Підручник. – 4-те вид., перероб. Та доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 517 с.
3. Слав'юк Р.А.	Це діяльність з управління фінансами, яка включає планування і організацію фінансів, облік фінансових ресурсів, контроль і аналіз ефективності їх використання, регулювання доходів і видатків, стимулювання кінцевих результатів виробництва.	Ст. 8-9 Фінанси підприємств: Навч. пос. – К.: ЦУЛ, 2002. – 460 с.
4. Партин Г.О., Загородній А.Г.	Фінансова діяльність – це діяльність, спрямована на забезпечення підприємства фінансовими ресурсами, досягнення ним визначених цілей економічного та соціального розвитку. Фінансову роботу на підприємстві здійснюють за такими напрямками: 1) фінансове планування і прогнозування; 2) аналіз і контроль фінансово-господарської діяльності; 3) оперативна (поточна) фінансово-економічна робота	Ст.13-14 Фінанси підприємств. Конспект лекцій: Навч. пос./ Сер. "Дистанційне навчання". – Львів: Вид-во НУ "Львівська політехніка". – 2002, №4. – 128 с.
5. Рудницька О.М., Вівчар О.Й., Желєзняк Р.Й., Цигиль І.Я.	Фінансова робота – це діяльність, спрямована на забезпечення виробництва фінансовими ресурсами і здійснення контролю за дотриманням фінансової дисципліни, що зобов'язує підприємства і посадових осіб дотримуватися режиму економії у використанні матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, норм і нормативів витрат, затверджених фінансових планів, а також виконання зобов'язань перед державним бюджетом, банками, поставальниками і споживачами, іншими контрагентами.	Ст. 11-12 Фінанси підприємств.: Навч. пос. – Львів: Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2007. – 208 с.

Умовно фінансову роботу на підприємстві можна згрупувати за такими напрямками: фінансове планування; оперативна фінансова робота (робота з поставальниками стосовно розрахунків за сировину, матеріали, паливо, тощо; з покупцями щодо розрахунків за реалізовану продукцію; забезпечення своєчасної сплати податків і податкових платежів, погашення банківських кредитів і сплати відсотків; своєчасних виплат заробітної плати тощо); контрольно-аналітична робота.

Виходячи із наведених вище визначень та напрямків фінансової роботи фінансова служба на підприємстві повинна виконувати наступні функції:

- здійснювати необхідні розрахунки, на основі яких вносить пропозиції керівництву підприємства щодо розподілу наявних фінансових ресурсів між виробничими підрозділами і функціональними службами;
- розробляти поточні й оперативні фінансові плани та інші планові фінансові документи, вишукувати резерви збільшення прибутку та нагромадження інших фінансових ресурсів для забезпечення потреб підприємства в коштах на фінансування виробництва, капітальних вкладень, соціальних потреб;
- здійснювати контроль за виконанням показників фінансового плану підрозділами і підприємством загалом, а також контролювати використання фінансових ресурсів на непродуктивні витрати;
- організовувати оперативний контроль за надходженням грошових коштів від реалізації продукції (робіт, послуг), за своєчасним розв'язанням претензій у сфері розрахунків з постачальниками і споживачами;
- забезпечувати роботу щодо виконання фінансових зобов'язань підприємства перед бюджетом, своєчасне внесення податків та інших (неподаткових) платежів перед бюджетними фондами, банками, постачальниками, робітниками та службовцями;
- разом з іншими функціональними виробничими підрозділами комплексно аналізувати господарську діяльність підприємства і його структурних підрозділів з метою виявлення причин невиконання планів;
- визначати кредитну політику;
- розробити валютну політику і забезпечити валютну дохідність;
- забезпечити страхування від фінансових ризиків;
- здійснювати проведення трастових, лізингових та інших операцій;
- вивчати стан фінансового ринку країни й регіону для планування й прийняття рішень в інвестиційній сфері (емісія і придбання акцій, облігацій, залучення банківських кредитів тощо).

Проте аналіз стану організації фінансової роботи на вітчизняних підприємствах показує, що такі твердження мало відповідають реальній дійсності, оскільки розподіл наявних фінансових ресурсів між виробничими підрозділами і функціональними службами, зазвичай, здійснюється у внутрішньому документі підприємства – фінансовому плані, який традиційно (ще з часів радянської практики) на великих підприємствах здійснює планово-економічний відділ, а на малих – головний бухгалтер, шляхом збалансування очікуваних вхідних грошових потоків з видатковими потребами окремих виробничих підрозділів (наприклад, службі метрології необхідно у плановому році здійснити перевірку деяких приладів, на що у фінансовому плані закладається певна сума коштів; бухгалтерії необхідно придбати принтер, на що планується необхідна сума у річному фінансовому плані).

Аналогічно поточні й оперативні фінансові плани та інші планові фінансові документи розробляє, вишукує резерви збільшення прибутку та нагромадження інших фінансових ресурсів для забезпечення потреб підприємства в коштах на фінансування виробництва, капітальних вкладень, соціальних потреб також планово-економічний відділ за участю інших функціональних служб та виробничих підрозділів підприємства.

Функція контролю за виконанням показників фінансового плану підприємства і підприємством загалом та контролю за використанням фінансових ресурсів на непродуктивні витрати, зазвичай, здійснює головний бухгалтер підприємства, або уповноважений на це бухгалтер, який веде облік рахунку "Розрахунковий рахунок" та "Каса".

Будь-які витрати на підприємстві здійснюються шляхом оплати рахунків інших фізичних та юридичних осіб за товари, роботи і послуги, які здебільшого на підприємствах обов'язково візує директор і/або головний бухгалтер та виконує касир/бухгалтер. Таким чином контроль за виконанням фінансового плану здійснює той, хто підписує документи на оплату рахунків. Якщо витрати підприємства, які з іншого боку є рахунками до оплати, ініційованими виробничими підрозділами підприємства є незапланованими, то особа, яка візує рахунок і таким чином дає змогу оплати рахунка звіряє рахунок з плановими витратами і вирішує рішення про його оплату або відхилення рахунка. На більшості підприємств, особою, яка має право приймати такі рішення є головний бухгалтер або директор, але не фінансист.

Аналогічно функція виконання фінансових зобов'язань підприємства перед бюджетом, своєчасне внесення податків та інших (неподаткових) платежів перед бюджетними фондами, банками, постачальниками, робітниками та службовцями покладається на бухгалтера підприємства, який веде рахунки 6 класу – рахунок 60 "Короткострокові позики", рахунок 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками", 64 "Розрахунки за податками і платежами" та інші.

Функцію з організації оперативного контролю за надходженням грошових коштів від реалізації продукції (робіт, послуг) зазвичай виконує бухгалтер, який веде рахунок "Розрахунковий рахунок", а функцію контролю за своєчасним розв'язанням претензій у сфері розрахунків з постачальниками і споживачами зазвичай покладають на юрисконсульта або особу зі спеціальною юридичною освітою, здатною вести претензійно-позовну роботу підприємства.

Таким чином всі перелічені вище функції, що в літературі приписують фінансистам на практиці є функціями бухгалтерії та юрисконсульта. За фінансистами на підприємстві залишаються функції комплексного аналізу господарської діяльності підприємства і його структурних підрозділів з метою виявлення причин невиконання планів, що не є регулярним видом діяльності, а лише періодичним по мірі формування бухгалтерами фінансової звітності, яка є основним джерелом інформації для аналізу, та функція вивчення стану фінансового ринку країни й регіону для планування й прийняття рішень в інвестиційній сфері (якщо підприємство здійснює інвестиційну діяльність). Отож, актуальним залишається визначення оптимального співвідношення між посадовими обов'язками бухгалтера підприємства та фінансиста.

Ряд періодичних джерел вказують на значну перевантаженість і високі кваліфікаційні вимоги до бухгалтерів підприємства. Згідно із кваліфікаційним довідником (на основі Класифікатора професій) бухгалтер виконує наступні функції: веде облік необігових активів, запасів, коштів, рахунків та

інших активів, власного капіталу, зобов'язань, доходів та витрат за прийнятою на підприємстві формою бухгалтерського обліку з дотриманням єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, встановлених Законом України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні", та з урахуванням особливостей діяльності підприємства і технології оброблення даних; організовує контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій; вживає всіх необхідних заходів для запобігання несанкціонованому та непомітному виправленню записів у первинних документах і регістрах бухгалтерського обліку та збереження оброблених документів, регістрів і звітності протягом встановленого терміну; становить на підставі даних бухгалтерського обліку фінансової звітності підприємства, підписує її та подає у встановлені строки користувачам; здійснює заходи щодо надання повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства; за погодженням із власником підприємства забезпечує перерахування податків та зборів, передбачених законодавством, здійснює розрахунки з іншими кредиторами відповідно до договірних зобов'язань; здійснює контроль за веденням касових операцій, раціональним та ефективним використанням матеріальних, трудових та фінансових ресурсів; бере участь у виконанні інвентаризаційної роботи на підприємстві, оформленні матеріалів, пов'язаних з нестачею та відшкодуванням втрат від нестачі, крадіжки і псування активів підприємства; організовує роботу з підготовки пропозицій: визначення облікової політики підприємства, внесення змін до вибраної облікової політики; розроблення системи і форм внутрішньогосподарського обліку та правил документообігу, додаткової системи рахунків і регістрів аналітичного обліку, звітності і контролю господарських операцій; поліпшення системи інформаційного забезпечення управління та шляхів проходження обробленої інформації до виконавців та інших [2].

Щоб фінансист підприємства міг провести комплексний аналіз фінансового стану підприємства, бухгалтер підприємства повинен надати йому відповідну інформацію. А бухгалтеру потрібно вибрати інформацію, посортувати, укласти в певні, потрібні аналітику форми, що лише збільшує трудомісткість робіт бухгалтера, оскільки підготовча робота щодо відбору необхідної інформації часто є більш трудомісткою, ніж аналітична робота зібраної інформації. Аналітична робота фінансиста на підприємстві повинна бути пристосована до часових циклів роботи бухгалтерів (квартальний звіт, річний звіт тощо), або у будь-який потрібний фінансисту момент, бухгалтер повинен відкласти бухгалтерську роботу і зайнятись підготовкою необхідної інформації.

Також відкритими залишаються питання оформлення трудових відносин з фінансистом, оскільки Класифікатор професій не передбачає такої професії. Отже, виходячи із перелічених вище проблем, доцільно:

- ввести доповнення до Класифікатора професій ДК 003-95 і включити таку посаду як фінансист разом із наведенням їхніх обов'язків і повноважень
- більш чіткіше розподілити обов'язки між бухгалтерією, планово-економічним відділом, фінансовою службою.

- підвищити інформаційне забезпечення на підприємстві, з метою покращення доступу фінансиста до облікової інформації, що веде до подолання труднощів, під час виконання своїх обов'язків, як фінансиста, так і бухгалтера.

Література

1. **Наказ Державного комітету України** зі стандартизації, метрології та сертифікації "Класифікатор професій ДК 003-95" від 27.07.1995 р. № 257 зі змінами та доповненнями.
2. **Наказ Міністерства** праці та соціальної політики України "Про затвердження Випуску 1 "Професій працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності" Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників" від 29.12.2004, № 336.
3. **Слав'юк Р.А.** Фінанси підприємств: Навч. пос. – К.: ЦУЛ, 2002. – 460 с.
4. **Фінансовий менеджмент:** Навч. пос./ За ред. проф. ГГ. Кірейцева. – К.: ЦУЛ, 2002-496 с.
5. **Фінанси підприємств:** Навч. пос./ О.М. Рудницька, О.Й. Вівчар, Р.Й. Желізняк, І.Я. Цигиль. – Львів: Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2007. – 208 с.
6. **Фінанси підприємства:** Підручник/ Кер. авт. коп. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін – 4-те вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 492 с.

Світлина А.І. Задорожнього. На переддипломній практиці